

PO

Allmänhetens Pressombudsman

ÅRSBERÄTTELSE

2007

**Pressens
Opinionsnämnd**

PON

ALLMÄNHETENS PRESSOMBUDSMAN (PO)

PRESSENS OPINIONSNÄMND (PON)

ALLMÄNHETENS PRESSOMBUDSMAN (PO)

PRESSENS OPINIONSNÄMND (PON)

Årsberättelser 2007

Innehåll	Sida
PO:s verksamhet	3
PON:s verksamhet	11
Av PON klandrade tidningar	18
Etiska regler för press radio och TV	27
Kontaktuppgifter PO/PON	32

Österbergs & Sörmlandstryck, Nyköping 2008

Sedan den 17 september är Yrsa Stenius Allmänhetens Pressombudsman. Yrsa Stenius efterträdde Olle Stenholm som avled den 25 januari. Under tiden fram till den 17 september fungerade Kersti Söderberg som tillförordnad PO. Hon är Allmänhetens Biträdande Pressombudsman. Elisabeth Blyhammar tjänstgjorde som handläggare till och med den 13 november och Alexandra Panagoulas från och med den 16 april. Erika Alinge är kanslist hos Allmänhetens Pressombudsman. Synnöve Magnusson tillträdde den 15 januari tjänsten som sekreterare hos Pressens Opinionsnämnd.

Antalet anmälningar minskade under 2007. År 2006 fick PO in 405 anmälningar, en siffra betydligt över genomsnittet för de senaste fem-sex åren. År 2007 blev summan 313 ärenden. Under året fattade PO beslut i 317 ärenden varav 44 hänsköts till Pressens Opinionsnämnd. Alla är ännu inte avgjorda i nämnden. År 2007 beslutade PON om klander i 32 hänskjutna fall och i 6 överklagade som hade friats av PO.

PO har under året upprätthållit sin utåtriktade verksamhet med besök på skolor, högskolor, tidningsredaktioner och publicistklubbar så långt det har låtit sig göra med tanke på att befattningen som ordinarie PO var obesatt största delen av året.

Den globala offentligheten

Precis vid den tid då jag tillträdde som Allmänhetens Pressombudsman flammade två diskussioner om yttrandefrihetens gränser upp i massmedierna, diskussioner som också hade bäring på vårt pressetiska självsaneringssystem nu och i framtiden.

Den ena diskussionen gällde vår hemvävda variant av yttrandefrihetskongflikten kring de s.k. Muhammed-teckningarna i Jyllandsposten för två år sedan: På sensommaren ville konstnären Lars Vilks ställa ut teckningar som föreställde profeten Muhammed, avbildad som rondellhund. Ett flertal gallerister och andra utställare tackade nej till teckningarna, vilket föranledde Nerikes Allehanda (samt därefter vissa andra tidningar) att publicera teckningarna i syfte att upplysa allmänheten om vilken form av konst man numera hukade för i Sverige.

Den fråga som Nerikes Allehandas publicering primärt aktualiserade, nämligen bruket av yttrandefriheten i en globaliserad värld där många livsåskådningar ska samsas, var inte av pressetisk natur i den bemärkelse som normalt angår PO. PO tar ställning till om enskilda människor har lidit skada av någon publicering, inte till vad som är lämpligt eller olämpligt att publicera i största allmänhet.

Emellertid väckte publiceringen av Muhammed som rondellhund frågan om enskilda muslimer, som kände sig kränkta av teckningarna, kunde anmäla publiceringarna till PO, förebärande att de personligen lidit skada av publiciteten. Svaret blir att det inte är möjligt. För att PO ska ta upp ett ärende ska anmälaren vara individuellt och personligt utpekad i ett kränkande, integritetskänsligt eller nedsättande sammanhang. Även om man på allvar känner sig kränkt i egenskap av att tillhöra någon grupp som blir föremål för kontroversiell publicitet – kränkt i egenskap av muslim, kristen, kvinna, man, rotarymedlem eller AIK-anhängare, så har man inte utsatts för det slag av publicitetsskada som det pressetiska självsaneringssystemet har att beivra.

Jag har funnit för gott att i denna årsberättelse påpeka detta eftersom det även i mediebranschen, ja, inte minst i mediebranschen, råder viss oklarhet om vad PO gör och bedömer.

Den andra diskussionen som tog fart vid ungefär samma tid som rondellhundskalabaliken bröt ut, gällde pressetikens förhållande till den nya gränslösa offentligheten.

Idag är det möjligt för vem som helst – över hela jordklotet snart sagt – att yttra sig offentligt på internet. Det som yttras publiceras i regel i realtid: Vad som behövs är en skriven text eller en bild, ett snabbt klick på en knapp och det avsändaren har på hjärtat når en internetadress. Är adressen en privat bloggsajt eller en tidnings icke-modererade forum, en nätanslagstavla, sker publiceringen i princip vid klicket på knappen.

Den nya tekniken bör givetvis uppfattas som en triumf för den enskilde medborgarens rätt att ocensurerat uttrycka sig offentligt, en rättighet som västerlandets demokratier tillerkänner sina medborgare och som är en central idé i allt demokratiskt tänkande. Med internet och blogg sfären har ett högt ideal blivit vardagsverklighet.

Emellertid är det med internet och bloggandet precis som det är med det mesta i människornas värld. Dess bästa sida är också dess sämsta sida. Mediets hyllade ögonblicklighet och totala tillgänglighet är också dess svaghet.

Att publicera är och har alltid varit förenat med ansvar för vad man för till torgs. Publicitet kan skada andra människor djupt. Vår erfarenhet av den obegränsade tillgång till det fria ordet som det världsomspännande nätet erbjuder är jämförelsevis kort. Ändå vet vi redan att insikten om ansvaret som medföljer rätten att yttra sig offentligt inte är allmänt spridd. Inom ramen för det nya elektroniska mediets snabba masskommunikation florerar en hel del obehagligheter: Nätmobbning som är en ny form av destruktiv gruppdynamik, grovheter, förolämpningar, osanna påståenden, förtal och annat, allt presenterat i brutala ordalag i undermålig stil.

Det säger sig självt att det nya elektroniska massmediet sätter de traditionella mediernas lag- och etikreglerade anständighet under press med sin spontanitet och snabbhet. Ansvarsfunktionen, både den lagliga och pressetiska, bygger på eftertanke och den i sin tur på en viss fördröjning av publiceringsförloppet: Rutinerna för professionell text- och bildbehandling, redigering, samt utgivargranskning skapar utrymme för den reflexion som gör att publicistiken normalt håller det ansvars mått som lagar och etikregler har kodifierat.

Den fas i publiceringsverksamheten som har härbärgerat fördröjningen, eftertanken och ansvarstagandet är på väg att tunnas ut eller försvinna i och med att de traditionella medierna har tagit steget ut på internet. För undvikande av missförstånd: Jag kritiserar inte steget. Det är ett fullbordat naturligt faktum, som det vore idiotiskt och fåfängt att ondgöra sig över. Självklart skulle de traditionella medierna tillgodogöra sig den nya revolutionerande tekniken när den väl fanns till hands. Likväl vore det också fåfängt och idiotiskt att sticka huvudet i sanden och förneka att detta steg har skakat om grunden för vår unikt liberala tryckfrihetsslagstiftning: Ansvarige utgivarens suveräna ställning har rubbats.

I vår sköna nya värld där tidningarna på sina nätsidor har öppnat fora för bloggar som publiceras ogranskade i realtid, där allt utrymme för eftertanke har avlägsnats, där är ansvarige utgivaren på väg att abdikera från sin makt- och ansvarsposition. Följaktligen har en del av internetpublicistikens avarter också letat sig in i de professionella medierna.

Nå, kanske är vi inte riktigt där än – vid de ansvariga utgivarnas definitiva abdikation. En del tidningar modererar sina kommentarsutrymmen på nätet och då omfattas dessa på normalt sätt av utgivarskapet liksom också av tryckfrihetsslagstiftningens bestämmelser och av det pressetiska systemet.

Många övergår dock till att granska kommentarer och fora i efterhand. Vid sådana publiceringar slutar utgivarens ansvar liksom också grundlagarnas och pressetikens tillämpningsområde. De faller i stället under lagen om s.k.

nätanslagstavlor som i första hand gör skribenten personligen ansvarig för innehållet. Om åtal väcks blir processen ett brottmål. Ansvariga utgivaren kan dömas för medverkan till brottet ifall eftergranskningen inte har fungerat tillfredsställande och något olagligt uttalande har kommit att stå kvar länge på tidningsportalens forum utan att tas bort.

Det var Alex Schulmans blogg på aftenbladet.se som väckte den häftiga diskussionen om den nya tekniken och ansvaret som hör ihop med yttrandefriheten. Det var en nyttig debatt som på bred front aktualiserade frågan om nätpublicistikens fördelar och nackdelar. Personligen fick jag i sammanhanget motta en del kritik för att jag spontant i en telefonintervju uttryckte min tillfredsställelse över att Alex Schulmans blogg lades ned. Det ansågs olämpligt att PO glädde sig åt att en populär medial profil rensades ut ur det offentliga galleriet. PO ska inte applådera inskränkningar i yttrandefriheten, sades det.

Självklart ska PO försvara yttrandefriheten – bland annat genom att diskutera dess gränser. När Alex Schulman själv fann att han var på väg att tappa kontrollen över sin bloggfigur och dess yttranden torde det ha varit tillåtet för PO att ansluta sig till honom och påpeka att bloggen hade börjat spåra ur på ett sätt som var bekymmersamt med tanke på de publicistiska kvalitéter PO har att vaka över.

På brottets bana

Av år 2007 återstod bara dryga tre månader då jag tillträdde som Allmänhetens Pressombudsman. Under denna tid var det en särskild anmälning och en specifik kategori publiceringar som fängade mitt intresse utöver det vanliga.

Den s.k. Hagamannen Niklas Lindgrens anhöriga hörde av sig och klagade på att tidningarna fortlöpande publicerar namn och bild på maken/sonen/fadern i sammanhang som inte direkt hade med hans brott att göra och som inte motiverade att han figurerade med namn och bild. De påpekade att varje sådan publicering river upp de gamla, bristfälligt läkta sårerna på nytt hos föräldrar, sambo och barn. De undrade om tidningarna betedde sig korrekt.

Familjen Lindgren anmälde två publiceringar i en och samma tidning där artiklar som handlade om nya uppseendeväckande överfallsvåldtäkter närmast rutinmässigt illustrerades med Niklas Lindgrens porträtt och med hans namn i bildtexten därför att artikeltexten på ett eller annat sätt associerade till Hagamannen och hans illgärningar.

PO friade tidningen därför att publiceringarna inte på något ställe handlade om de anhöriga. Därmed kunde dessa inte anses ha lidit sådan publicitetsskada som pressetikens regler och praxis förutsätter för att en tidning ska klandras. Jag hade dock stor förståelse för familjen Lindgrens synpunkter och inhämtade av den tillstånd att ta upp problematiken i PO:s årsberättelse.

Niklas Lindgrens brott var grova och tillhör de mest medialt uppmärksammade i svensk kriminalhistoria. De är fortfarande förhållandevis färska, aktuella i allmänhetens medvetande. Att tidningarna fortfarande skriver om dessa brott och i förekommande fall gör jämförelser och drar paralleller är naturligt. Att Hagamannens namn nämns får väl också betraktas som oundvikligt eftersom det sedan länge är offentligt och knappast har glömts bort.

Inte heller kan det anses vara pressetiskt direkt klandervärt att publicera bild på Lindgren om någon nyhet gör det påkallat. Likväl kan jag inte låta bli att ta intryck av vad Niklas Lindgrens familj sade om såren som rivs upp. Bilder drabbar: Varje gång ansiktet återfinns i tidningen är det som en stöt i solarplexus, varje ny gång sätter spår i den omgivande atmosfären. Och dessa anhöriga är oskyldiga.

Därför vill jag i denna årsberättelse framföra en enkel fundering. Den gäller inte bara Niklas Lindgren utan den gäller namn och bildpublicering på grova brottslingar som avtjänar eller nyligen har avtjänat sitt straff och som inte själva söker offentlighet: Publicera bild och namn när det tveklöst är motiverat – om något nytt kommer i dagen som berör ett känt ansikte från brottets bana till exempel – men överväg om och när det är nödvändigt. Anhöriga till brottslingar tvingas utstå mycket lidande på grund av vad deras närstående har gjort och på grund av den uppmärksamhet gärningen väcker. Det kan ingen skona dem ifrån. Men man kan skona dem från publicitet som föranleds av vad någon annan har gjort.

Överlag har jag haft anledning att grubbla över hur ansvariga utgivare idag tänker kring kriminalitet och offentlighet. Vi har på senare år upplevt osannolika och dramatiska våldsdåd, vilkas förövare har blivit följetong i pressen: Helge Fossmo och Mijailo Mijailovic kan tjäna som exempel men det finns fler. Dessa söker inte sällan medieuppmärksamhet och då är det inte så märkligt att man skriver om dem.

Men människor som har blivit kända för att de dömts för brott ska inte behandlas som vilka kändisar som helst. Det är inte självklart att de ska vikas ut i intima personporträtt även om de själva ställer sig till förfogande och deras öden efter domen kan vara intressanta. Många har skyddsbehov även om de inte alltid inser det själva.

En stor tidning fick i höstas för sig att publicera ett brett uppslaget, förhållandevis närgånget reportage om den s.k. barnflickan från de tragiska blodsdåden i Knutby. Som jag ser saken garanterar namn och stora närbilder att denna olyckligt lottade kvinna, som dömdes till rättspsykiatrisk vård för mordet på Alexandra Fossmo och som fortfarande är intagen på institution, ska kännas igen för årtal framöver när hon släpps fri.

Reportaget i tidningen om barnflickan var enligt min uppfattning djupt problematiskt. Jag övervägde att söka hennes tillstånd för att ta upp publiceringen som ett PO initiativ för att eventuellt hänskjuta den till Pressens Opinionsnämnd. Efter att noga ha prövat tanken avstod jag dock därför att jag gjorde bedömningen att en sådan åtgärd inte hade tjänat hennes intressen. Vad barnflickan farmför allt är betjänt av är att lämnas ifred.

Stockholm i februari 2008

Yrsa Stenius
Allmänhetens Pressombudsman

Tabell 1

HANDLÄGGNING AV DIARIEFÖRDA PO-ÄRENDEN ÅR 2007

Balans från 2006	97
Under året inkomna ärenden	313
Avgjorda ärenden	317
varav:	
avskrivna	273
hänskjutna till PON	44
Balans den 31 december 2007	93

Tabell 2

VISSA UPPGIFTER OM PO:s ÄRENDEBALANS

År	Nya Ärenden	Avgjorda ärenden	Balans per den 31 dec
1980	385	476	38
1981	361	381	18
1982	345	328	35
1983	381	383	33
1984	345	335	43
1985	360	365	38
1986	339	344	33
1987	325	318	40
1988	368	379	29
1989	353	363	19
1990	331	305	45
1991	298	298	45
1992	270	276	39
1993	323	330	32
1994	426	420	38
1995	421	408	51
1996	443	436	58
1997	423	423	58
1998	438	458	38
1999	372	353	57
2000	396	414	41
2001	391	405	29
2002	383	370	42
2003	334	341	35
2004	389	377	47
2005	333	341	39
2006	405	347	97
2007	313	317	93

PON:s ÅRSBERÄTTELSE FÖR 2007

Pressens Opinionsnämnd får härmed enligt 14 § i stadgarna för nämnden avge rapport om sin verksamhet under år 2007.

Opinionsnämnden har under året haft följande sammansättning:

Ordförande:

hovrättspresidenten Johan Hirschfeldt

Vice ordförande:

regeringsrådet Marianne Eliason

Andre vice ordförande:

justitierådet Ella Nyström

Tredje vice ordförande:

justitierådet Per Virdesten

Övriga ledamöter och suppleanter:

t.o.m. 30 juni 2007

av *Publicistklubben* utsedda:

redaktörerna Tina Thunander och Ingemar Schmid, ordinarie ledamöter, med redaktörerna Randi Mossige-Norheim och Johan Schück, som suppleanter;

fr.o.m. 1 juli 2007

redaktörerna Randi Mossige-Norheim och Johan Schück, ordinarie ledamöter, med redaktörerna Mårten Enberg och Lena Hennel, som suppleanter;

av *Svenska Journalistförbundet* utsedda:

t.o.m. 30 juni 2007

redaktörerna Lilian Ottosson och Bertholof Brännström, ordinarie ledamöter, med Norbert Andersson och Ingrid Eriksson, som suppleanter;

fr.o.m. 1 juli 2007

redaktörerna Sus Andersson och Bertholof Brännström, ordinarie ledamöter, med Norbert Andersson och Ingrid Eriksson, som suppleanter;

av *Svenska Tidningsutgivareföreningen* utsedda:

t.o.m. 30 juni 2007

chefredaktörerna Katrin Säfström och Ola Sigvardsson, ordinarie ledamöter, med chefredaktörerna Daniel Grahn och Karin Rosencrantz-Bergdahl, som suppleanter;

fr.o.m. 1 juli 2007

chefredaktörerna Katrin Säfström och Ola Sigvardsson, ordinarie ledamöter, med chefredaktörerna Lars Näslund och Niklas Silow, som suppleanter;

Av *Sveriges Tidskrifter* utsedda:

t .o.m. 30 juni 2007

chefredaktörerna Björn Fjaestad och Anders Andersson, ordinarie ledamöter, med chefredaktörerna Christina Mörk och Inger Ridström, som suppleanter;

fr.o.m. 1 juli 2007

chefredaktörerna Björn Fjaestad och Anders Andersson, ordinarie ledamöter, med chefredaktörerna Christina Mörk och Eva Abrahamsson, som suppleanter;

av *riksdagens chefsjustitieombudsman och ordföranden i styrelsen för Sveriges advokatsamfund* gemensamt utsedda:

t .o.m. 30 juni 2007

överveterinären Anna Tidholm, fil. dr. Lorentz Lyttkens, etikkonsulten Gösta Tingström, ordföranden och chefen för allmänna reklamationsnämnden Lotty Nordling, folkbildaren Sonia Sherefay och advokaten Per Stadig, ordinarie ledamöter samt docenten Agnes Wold, jur. kand. Stephanie Eklund, konsulten Anders Wennerström, verkställande direktören Agneta Dreber, legitimerade terapeuten Marianne Beyer och direktören Mats Arnhög, som suppleanter.

fr.o.m. 1 juli 2007

docenten Agnes Wold, fil. dr. Lorentz Lyttkens, etikkonsulten Gösta Tingström, ordföranden och chefen för allmänna reklamationsnämnden Lotty Nordling, folkbildaren Sonia Sherefay och advokaten Per Stadig, ordinarie ledamöter samt jur. kand. Stephanie Eklund, konsulten Anders Wennerström, verkställande direktören Agneta Dreber, legitimerade terapeuten Marianne Beyer, advokaten Claes Lundblad och direktören Mats Arnhög, som suppleanter.

Som nämndens sekreterare har Synnöve Magnusson tjänstgjort.

Opinionsnämndens avdelningar har under året hållit 15 sammanträden och har vid två tillfällen sammanträtt i plenum. Suppleanterna har i viss utsträckning deltagit i nämndens överläggningar även när de inte har tjänstgjort i ordinarie ledamöters ställe.

ANTAL ÄRENDEN:

1. Den 1 januari 2007 kvarstående ärenden	44
2. Under året inkomna ärenden	110
3. Under året avgjorda ärenden	123*
4. Den 31 december 2007 kvarstående ärenden	31

*123 ärenden som avgjorts har resulterat i 113 beslut, beroende på att 17 ärenden behandlats i 7 beslut.

Av nämnden under året avgjorda ärenden fördelar sig på följande sätt:

43 ärenden har avgjorts efter anmälningar, som givits in till Allmänhetens Pressombudsman (PO) och av denne hänskjutits till nämnden. Av dessa har 32 föranlett klandrande uttalanden, medan tidningarna friats i 6 ärenden.

80 ärenden har förts vidare till nämnden av anmälarna efter avskrivningsbeslut av PO. I 49 av dessa ärenden har tidningarna friats. I 8 ärenden har tidningarna fällts. 18 ärenden har avvisats av nämnden.

Av sammanlagt 123 ärenden som förelagts nämnden för prövning har 40 ärenden föranlett klandrande uttalanden medan 55 ärenden friats och 18 avvisats. De 40 ärenden som klandrats av nämnden fördelar sig på följande sätt: i 28 fall har tidningarna åsidosatt god publicistisk sed och i 12 fall brutit mot god publicistisk sed.

Under året har skiljaktiga meningar angivits i 5 ärenden.

Med början från hösten 2007 har PON börjat tillämpa en ny ordning för publicering av klandrande beslut, se § 13 i stadgar för Pressens Opinionsnämnd. Enligt de nya rutinerna bör den klandrade tidningen utan dröjsmål publicera ett av nämnden utformat uttalande på väl synlig plats. Av uttalandet skall framgå att beslutet finns tillgängligt i sin helhet på PO/PON:s hemsida. Om en anmälare inte önskar att ett klandrande uttalande publiceras bör detta respekteras. PON eftersträvar enligt denna bestämmelse att formulera sina uttalanden om klandrande beslut

i en mer kortfattad form än själva besluten och efter modell av ett pressmeddelande. Erfarenheterna av denna nya ordning, som innebär ett visst merarbete, verkar vara positiva men det är ännu för tidigt att bedöma utfallet närmare.

PON har under 2007 haft att pröva de två första ärendena om rörliga bilder (web-TV) som publicerats i nättidningar. Saken har principiellt intresse och handläggningen av dessa ärenden har fordrat vissa nya tekniska rutiner i nämndens arbete. Det ena fallet rörde ett reportage om en arrendetvist inspelat på platsen och det andra en publicering av en bildsekvens från en övervakningskamera om ett butiksran där bilden av ett identifierbart brottsoffer fanns med. Publiceringarna klandrades av PON.

I december 2007 beslöt PON att tillsätta en arbetsgrupp för översyn av ett antal sak- och handlägningsfrågor i nämndens arbete, bl.a. om tillämpningen av tremånadersregeln på nättidningarna.

Tremånadersregeln är en huvudregel som består i att en publicering måste anmälas inom tre månader från publiceringen för att anmälan skall prövas i sak.

Den expeditionsavgift som enligt stadgarna för nämnden utgår för klandrad tidning med en vardagsupplaga om mer än 10 000 ex har uppgått till 25 000 kronor medan avgiften för tidningar med en lägre upplaga uppgått till 10 000 kronor. Av nämnden under året klandrade ärenden har föranlett expeditionsavgifter om sammanlagt 860 000 kronor.

Stockholm i januari 2008

Johan Hirschfeldt

Synnöve Magnusson

TABELL ÖVER ÄRENDEN AVGJORDA AV PON 2007

Ärenden	fällda	friade	avvisa de	summ a
Av PO hänskjutna	32	6	-	43*
Överklagade avskrivningsbeslut	8	49	18	80*
Summa	40	55	18	123*

*123 ärenden som avgjorts har resulterat i 113 beslut, beroende på att 17 ärenden behandlats i 7 beslut.

TIDNINGAR KLANDRADE AV PON 2007

Aftonbladet	3	Nya Ludvika Tidning	1
aftonbladet.se	3	Nya Wermlands- Tidningen	1
Allers	1	Resumé	2
Amelia	1	Se & Hör	2
DI Online AB	1	Skövde Nyheter	1
Expressen	1	Solo	1
Expressen TV	1	Sydsvenskan	1
Fagersta Posten	2	TTELA/Trollhättans Tidning	1
Falköpings Tidning	2	Vestmanlands Läns Tidning	1
Hennes	1	Världen idag	1
Hänt Extra	1	Västerbottens-Kuriren	2
Göteborgs-Posten	1	Ölandsbladet	1
Göteborgs-Tidningen	1	Östersunds-Posten	1
Metro	3	Östgöta Correspondenten	1
Norrländska Social- demokraten	1		

KLANDRADE PUBLICERINGAR 2007

I anslutning till varje fall anges om ärendet har hänskjutits av PO eller av anmälaren (Anm). Dessutom anges det om klandret avser att tidningen har åsidosatt (å), brutit (b) eller grovt brutit (gb) mot god publicistisk sed. Skiljaktiga beslut markeras med (sk).

Aftonbladet:

- Exp nr 38 Tidningen skrev att en namngiven f d idrottsstjärna belagts med reseförbud i samband med en polisutredning. Uppgiften var felaktig och tidningen borde utan dröjsmål ha publicerat en rättelse. Anm (å)
- Exp nr 84 En 16-årig pojke blev fotograferad under en fotbollsmatch som avbrutits efter att supportrar stormat planen. Kombinationen av en skarp formulering och publiceringen av fotot på pojken, medförde en oförsvarlig publicitetsskada för denne. Anm (å)
- Exp nr 101 En omfattande rapportering om en högt uppsatt statstjänsteman innehöll bl a felaktiga brottspåståenden, tillspetsade uttryck och framstod även bitvis som en partsinlaga för statstjänstemannens f d hustru. Rapporteringen fälldes, trots ett stort allmänintresse, då tidningen gått över gränsen för vad som är att anse som god publicistisk sed. PO (b)

aftonbladet.se:

- Exp nr 39 Tidningen skrev att en namngiven f d idrottsstjärna belagts med reseförbud i samband med en polisutredning. Uppgiften var felaktig och tidningen borde utan dröjsmål ha publicerat en rättelse. Anm (å)
- Exp nr 102 En omfattande rapportering om en högt uppsatt statstjänsteman innehöll bl a felaktiga brottspåståenden, tillspetsade uttryck och framstod även bitvis som en partsinlaga för statstjänstemannens fd hustru. Rapporteringen fälldes, trots ett stort allmänintresse, då tidningen gått över gränsen för vad som är att anse som god publicistisk sed. PO (b)

Exp nr 112 En man hade kort tid efter att han släppts från sin psykiatriska tvångsvård blivit misstänkt för mord. Rapporteringens vinkel byggde på förutsättningen att det var åklagaren som beslutat att mannen skulle släppas fri och att återfallsrisken var obefintlig. I själva verket var beslutet ett sådant som endast kan fattas av domstol. PON ansåg att åklagaren genom publiceringen tillfogats en allvarlig publicitetsskada. PO (å)

Allers:

Exp nr 15 Ett par som drev ett café för narkomaner omskrevs med namn och bild. De hade själva varit fast i tungt missbruk men blivit ett par, gift sig och lämnat missbruket bakom sig. I texten lämnades ytterligare uppgifter av mycket privat natur om deras personliga förhållanden. PO (b)

Amelia:

Exp nr 28 Tidningen presenterade en person som fått ett övervinnarstipendium på 50 000 kr med namn och bild. Kvinnan växte upp med föräldrar som missbrukat alkohol men hade själv brutit mönstret och levde nu ett bra liv. Allmänintresset vägde inte upp publicitetsskadan för föräldrarna som inte kunnat bemöta uppgifterna. Anm (å)

Di.se:

Exp nr 58 Tidningen skrev om skattefusk i frisörbranschen men angav inte att frisören på bilden intill artikeln inte hade något med fusket att göra. Den utpekade frisören anmälde publiceringen som klandrades. PO (å)

Expressen:

Exp nr 51 En känd svenska blev i unga år skådespelerska men hade sedan haft missbruksproblem och fått sin son omhändertagen. Hon intervjuades om vägen tillbaka från missbruket och berättade bl a om sin minderårige son som omskrevs med namn och bild. Pojken anmälde publiceringen som klandrades för utpekandet av honom. PO (b)

Exp nr 52 PON klandrade ett webb-tv-inslag rörande en granntvist om en vägbom. Nämnden ansåg att tidningen föregripit den rättsliga prövningen genom uttalandet att ett arrendekontrakt rivits upp olovligen, något som skulle avgöras i fastighetsdomstolen. Anm (å)

Fagersta-Posten:

Exp nr 107 Två ungdomar, en pojke och en flicka, hade gripits av polis. I artikeln fanns en bild av flickan, ansiktet var maskerat men det gick att urskilja hennes hårfärg och kläder. PON slöt sig till PO:s bedömning att flickan genom publiceringen åtminstone blivit begränsat utpekad, vilket orsakade henne en oförsvarlig publicitetsskada. PO (å)

Exp nr 108 Två ungdomar, en pojke och en flicka, hade gripits av polis. I artikeln fanns bl a en delvis maskerad men ändå utpekande bild av pojken. Bilden var tagen när pojken befann sig i en utsatt situation, framstupa över en motorhuv. Tidningens ansågs ha brustit i den hänsyn som kunde förväntas vid publiceringar av det aktuella slaget. PO (å)

Falköpings Tidning:

Exp nr 76 Allmänintresset att publicera uppgifterna om den s k fp-skandalen, motiverade inte publiceringen av ryktet att två av de inblandade politikerna hade en affär. PO (å)

Exp nr 77 Allmänintresset att publicera uppgifterna om den s k fp-skandalen, motiverade inte publiceringen av ryktet att två av de inblandade politikerna hade en affär. PO (å)

Hennes:

Exp nr 67 Nytagna och gamla bilder på en intervjuad, icke namngiven, person publicerades i ett reportage om könsbyte. Personen var dock igenkännbar på bilderna och utpekandet innebar en oförsvarlig publicitetsskada. PO (å)

Hänt Extra:

- Exp nr 69 Tidningen publicerade uppgifter om att sonen till en känd artist var misskött. Ovanför rubriken på framsidan fanns ansiktsbilder på artisten och sonen. Nämnden ansåg det oförsvarligt att exponera sonen och tidningen klandrades. PO (å)

Göteborgs-Posten:

- Exp nr 85 En falsk dödsannons över en ung kvinna innebar en oförsvarlig publicitetsskada för henne. Att tidningen införde en dementi ansågs inte tillräckligt för att undgå pressetiskt klander. PO (å)

Göteborgs-Tidningen:

- Exp nr 3 Vid en notis om rasism på krogen fanns en genrebild på en dörrvakt. Det fanns ingen klargörande bildtext om att han saknade koppling till notisen. Utpekandet innebar en oförsvarlig publicitetsskada för dörrvakten. PO (å)

Metro:

- Exp nr 50 En känd svenska blev i unga år skådespelerska men hade sedan haft missbruksproblem och fått sin son omhändertagen. I en artikel intervjuades hon om vägen tillbaka från missbruket och hon berättade bl a om sin minderårige son som omskrevs med namn och bild. Pojken anmälde publiceringen som klandrades för utpekandet av honom. PO (å)
- Exp nr 92 Ett reportage om elever i Rinkeby skolans första klass innebar en oförsvarlig publicitetsskada för ett av de omskrivna barnen. Informationen till föräldrarna om att en reporter skulle följa klassen, innebar inte att föräldrarna hade godkänt reportaget såsom det utformades. PO (å)
- Exp nr 103 Tidningen har felaktigt angivit att en person med framskjuten position i samhället dömts till fängelse i 3 år istället för 3 månader. Denna felaktighet medförde, det stora allmänintresset till trots, en oförsvarlig publicitetsskada för anmälaren. PO (å)

Norrländska Socialdemokraten:

- Exp nr 79 En politiker blev utpekad med namn och bild som skyldig till sextrakasserier av en kvinnlig medarbetare. Skuldfrågan var dock inte klarlagd och publiceringen medförde en oförsvarlig publicitetsskada för mannen. PO (å) (sk)

Nya Ludvika Tidning:

- Exp nr 11 I en anonym insändare påstods att en bussförare, som så många gånger förr, gjort sig skyldig till brott mot väjningsplikten i samband med en trafikolycka. Det var fel. Allmänintresset motiverade inte publiceringen. PO (å)

Nya Wermlands-Tidningen:

- Exp nr 10 En pojke föll från en balkong. Enligt tidningen var pojken ensam hemma medan föräldrarna var på jobbet. Uppgifterna var fel och innebar en oförsvarlig publicitetsskada för familjen som borde getts tillfälle till samtidigt bemötande. Skadan uppvägdes inte av en uppföljande artikel dagen efter. PO (b)

Resumé:

- Exp nr 43 Tidningen rapporterade om ett dataintrång hos Socialdemokraterna och namngav bl a en journalist på Expressen. Kritik mot publiceringarna ledde till en rättelse. En nedsättande formulering förringade dock rättelsens värde och publicitetsskadan kvarstod. PO (å)
- Exp nr 81 Branschtidningen Resumé granskade en kvinnlig reporters wallraffande under valet 2006. Det stod i det närmaste att reportern skulle ha inlett ett sexuellt förhållande med en ombudsman för att nå den socialdemokratiska toppen. Det innebar en oförsvarlig publicitetsskada och tidningen klandrades. Anm (å)

Se & Hör:

- Exp nr 59 Rubriker gav intrycket att en tv-profil skulle separera och lämna sin familj. Av artikeln framgick att separationen rörde mannens arbete. Uppgifterna var dock felaktiga och tidningen klandrades för publicering. PO (b)
- Exp nr 68 Rubriker, ingress och bilder gav intrycket att en känd person, A, skulle skiljas från sin man. Först långt bak i texten framkom att uppgifterna handlade om henne och hennes häst. Tidningen klandrades för brott mot god publicistisk sed. PO (b)

Skövde Nyheter:

- Exp nr 78 En ung pojke som var släkt med en nyss avliden 15-årig flicka intervjuades. Citaten som tillskrevs pojken verkade snarare komma från en vuxen. Utpekandet innebar ett brott mot god publicistisk sed. PO (b)

SOLO G:

- Exp nr 29 Tidningen publicerade mingelbilder där en kvinna och hennes namngivna sällskap syntes. Inne i tidningen fanns en notis om att "badbollsstora" silikonbröst inte var snyggt. Bredvid fanns samma mingelbild, men som nu enbart visade kvinnan. Bildtexten löd "Så här stora är inte snyggt!". Publiceringen klandrades. Kvinnan gick lätt att känna igen och hade beskrivits på ett kränkande och förlöjligande sätt. PO (å)

Sydsvenskan:

- Exp nr 97 En av tidningen namngiven läkare hade åtalats för bl a grova skattebrott. Nämnden ansåg att allmänintresset inte var så starkt att en namnpublicering var motiverad redan i anslutning till åtalet. Anm (b)

Trollhättans Tidning/Elfsborgs Läns Allehanda:

- Exp nr 1 Tidningen skrev att en kvinna hittats mördad. Tidningen klandrades för utpekandet av den döda kvinnan och hennes make som skett genom bilder och bildtexter. Allmänintresset motiverade inte ett sådant utpekande. PO (b)

Vestmanlands Läns Tidning:

- Exp nr 21 Enligt tidningen fanns uppgifter om att en svensk artist haft sexaffärer med underåriga. Uppgifterna var allvarliga och krävde samtidigt bemötande från den berörda personen. Så skedde inte och tidningen klandrades. PO (å)

Världen idag:

- Exp nr 95 I rapporteringen om en vårdnadstvist hade tidningen endast låtit pappan uttala sig. Artikeln framstod därför delvis som en partsinlaga istället för en objektiv redogörelse för ärendet. I artiklarna riktades också allvarliga brottspåståenden mot anmälaren. Nämnden ansåg att publiceringen inneburit en oförsvarlig publicitetsskada för anmälaren. PO (å)

Västerbottens-Kuriren:

- Exp nr 30 En insändare om ordning i skolan redogjorde för ett fall av gängmobbing av en skolelev på en angiven ort. Fråga var bl a om tre av pojkarna i gänget kunde flyttas till andra skolor. PO ansåg inte att publiceringen innebar ett utpekande av inblandade personer och avskrev ärendet. PON ansåg dock att publiceringen innebar ett utpekande av de tre pojkarna och klandrade tidningen. Anm (å)
- Exp nr 109 Enligt pressetiska regler skall brottsoffer visas hänsyn, en publicering får som regel inte innebära att offret eller offren går att identifiera. Genom att publicera en film från en övervakningskamera som fångat upp ett pågående rånförsök och som visade anmälarens ansikte tydligt, ansåg PON att tidningen brutit mot god publicistisk sed. PO (b)

Ölandsbladet:

Exp nr 18 I rapporteringen kring en misslyckad dataspelsmessa pekades en reklamman ut som inkompetent. Tidningen klandrades för att mannen inte fått tillfälle till samtidigt bemötande av. PO (å)

Östersunds-Posten:

Exp nr 83 En namngiven instruktör i en brukshundsklubb fick genom en insändare personifiera en verksamhet som påstods bestå i att systematiskt slå och sparka hundar, något som anmälaren ställde sig främmande inför. Publiceringen klandrades. PO (å)

Östgöta Correspondenten:

Exp nr 12 Tre personliga assistenter låg i tvist med sin före detta arbetsgivare, ett vårdföretag. De hade sagt upp sig efter en konflikt med en god man för en vårdtagare. Artikeln anmäldes av den gode mannen som inte fått bemöta tidningens uppgifter. Publiceringen klandrades. PO (b)

ETISKA REGLER FÖR PRESS, RADIO OCH TV

Press, radio och tv skall ha största frihet inom ramen för tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen för att kunna tjäna som nyhetsförmedlare och som granskare av samhällslivet. Härvid gäller dock att skydda enskilda mot oförskyllt lidande genom publicitet.

Etiken tar sig inte i första hand uttryck i en formell regeltillämpning utan i en ansvarig hållning inför den publicistiska uppgiften. De etiska reglerna för press, radio och tv skall vara ett stöd för den hållningen.

I. PUBLICITETSREGLER

Ge korrekta nyheter

1. Massmediernas roll i samhället och allmänhetens förtroende för dessa medier kräver korrekt och allsidig nyhetsförmedling.
2. Var kritisk mot nyhetskällorna. Kontrollera sakuppgifter så noggrant som omständigheterna medger, även om de tidigare har publicerats. Ge läsaren/mottagaren möjlighet att skilja mellan faktaredovisning och kommentarer.
3. Löpsedel, rubrik och ingress skall ha täckning i texten.
4. Slå vakt om den dokumentära bilden. Var noga med att bilder och grafiska illustrationer är korrekta och inte utnyttjas på ett missvisande sätt.

Var generös med bemötanden

5. Felaktig sakuppgift skall rättas, när det är påkallat. Den som gör anspråk på att bemöta ett påstående skall, om det är befogat, beredas tillfälle till genmäle. Rättelse och genmäle skall i lämplig form publiceras utan dröjsmål och på så sätt att de kan uppmärksammas av dem som har fått del av de ursprungliga uppgifterna. Observera att ett genmäle inte alltid kräver en redaktionell kommentar.
6. Publicera utan dröjsmål Pressens Opinionsnämnds klandrande uttalanden i fall som rör den egna tidningen.

Respektera den personliga integriteten

7. Överväg noga publicitet som kan kränka privatlivets helgd. Avstå från sådan publicitet om inte ett uppenbart allmänintresse kräver offentlig belysning.
8. Iakttä stor försiktighet vid publicering av självmord och självmordsförsök särskilt av hänsyn till anhöriga och vad ovan sagts om privatlivets helgd.
9. Visa alltid offren för brott och olyckor största möjliga hänsyn. Pröva noga publicering av namn och bild med hänsyn tagen till offren och deras anhöriga.
10. Framhäv inte berörda personers etniska ursprung, kön, nationalitet, yrke, politisk tillhörighet, religiös åskådning eller sexuell läggning om det saknar betydelse i sammanhanget och är missaktande.

Var varsam med bilder

11. Vad som i dessa regler sägs gäller i tillämpliga delar även om bildmaterial.
12. Bildmontage, retuscherings på elektronisk väg eller bildtext får ej utformas så att det vilseleder eller lurar läsaren. Ange alltid i direkt anslutning till bilden om den är förändrad genom montage eller retusch. Detta gäller även vid arkivering.

Hör båda sidor

13. Sträva efter att ge personer, som kritiserats i faktaredovisande material tillfälle att bemöta kritiken samtidigt. Sträva också efter att återge alla parter ståndpunkter. Var uppmärksam på att anmälningar av olika slag kan ha till enda syfte att skada den som blivit anmäld.
14. Tänk på att en person, misstänkt för brott, i lagens mening alltid betraktas som oskyldig om fällande dom inte föreligger. Den slutliga utgången av en skildrad rättsak bör redovisas.

Var försiktig med namn

15. Överväg noga konsekvenserna av en namnpublicering som kan skada människor. Avstå från sådan publicering om inte ett uppenbart allmänintresse kräver att namn anges.

16. Om inte namn anges undvik att publicera bild eller uppgift om yrke, titel, ålder, nationalitet, kön eller annat, som gör en identifiering möjlig.

17. Observera att hela ansvaret för namn- och bildpublicering faller på den som återger materialet.

KOMMENTAR TILL DEL I

För tolkning av begreppet "god publicistisk sed" svarar för pressens del i första hand Pressens Opinionsnämnd samt i ärenden som inte hänskjuts till nämnden Allmänhetens Pressombudsman. Det bör uppmärksammas att Pressens Opinionsnämnd och Allmänhetens Pressombudsman ej prövar fråga om avsteg från reglerna i radio- eller televisionsprogram. För granskning av dessa program finns den av regeringen utsedda Granskningsnämnden.

Opinionsnämndens utslag publiceras förutom i den klandrade tidningen i refererande form i Pressens Tidning och tidningen Journalisten. Abonnemang på nämndens utslag kan beställas hos TU.

PO utger en årsberättelse där de från principiell synpunkt viktigaste ärendena kommenteras.

Granskningsnämndens beslut kan rekvireras hos nämndens kansli.

II. YRKESREGLER

Journalistens integritet

1. Ta inte i tjänsten emot journalistiska uppdrag av personer utanför den redaktionella ledningen.
2. Acceptera inte uppdrag från utomstående, ej heller inbjudan, gåva, gratisresa eller annan förmån i och utanför tjänsten som kan misstänkliggöra ställningen som fri och självständig journalist.
3. Använd inte ställningen som journalist till att utöva påtryckning för egen eller andras vinning eller till att skaffa privata förmåner.
4. Utnyttja inte för egen eller andras vinning opublicerade nyheter beträffande de ekonomiska förhållanden eller åtgärder hos stat, kommuner, organisationer, företag eller enskilda.
5. Beakta journalistavtalets bestämmelse om att medarbetare icke får åläggas att skriva mot sin övertygelse eller utföra förödmjukande uppdrag.

Anskaffning av material

6. Tillmötesgå rimliga önskemål från intervjuade personer om att i förväg få veta hur och var deras uttalanden återges.
7. Visa särskild hänsyn mot ovana intervjuobjekt. Upplys den intervjuade om huruvida samtalet är avsett för publicering eller enbart för information.
8. Förfalska inte intervjuer eller bilder.
9. Visa hänsyn vid fotograferingsuppdrag samt vid anskaffning av bilder, särskilt i samband med olyckor och brott.
10. Ge inte efter för påtryckningar från utomstående i avsikt att hindra eller inskränka berättigad publicitet.
11. Beakta upphovsrätten med dess citatregler och fororätten.

12. Visa generositet med källangivelse när en framställning huvudsakligen bygger på annans sakuppgifter.

Publiceringstider

13. Respektera överenskomna publiceringstider.

KOMMENTAR TILL DEL II

Undertecknarna av dessa regler vill med detta avsnitt ge vägledning i det journalistiska arbetet på fältet och på redaktionerna när problem uppstår som endast ofullständigt eller inte alls behandlas i lagar, kollektivavtal eller i övriga delar av dessa etiska regler för massmedier. Avsnittet ersätter SJF:s yrkeskodex.

Detta avsnitt är inte bara en regelsamling - det är också avsett att stimulera till en kontinuerlig debatt inom journalistkåren i arbetsetiska frågor. Reglerna gör inte anspråk på att täcka alla de situationer som journalisten kan möta i sitt arbete.

Reglerna avser alla redaktionella medarbetare, alltså i tillämpliga delar även journalister vid radio, tv, informationsavdelningar etc.

SJF:s styrelse verkar för att förbundets medlemmar efterlever denna del av reglerna.

ALLMÄNHETENS PRESSOMBUDSMAN (PO)

PRESENS OPINIONSNÄMND (PON)

Besöksadress: Kungsholmstorg 5, Stockholm

Postadress: Box 223 10, 104 22 Stockholm

Tel: 08/692 46 00

Fax: 08/692 46 05

PO/PONs hemsida: www.po.se

E-post: po@po.se

